

Soms begint de hulpverlening gewoon simpel met een stukje zeep

Mali: wie een kind redt, redt de wereld

Als het om de thema's jeugd en welzijn gaat, gaat iedere vergelijking tussen Nederland en het Afrikaanse Mali mank. Termen als randgroepjongeren of een blowverbod doen eigenlijk alleen belachelijk aan als je kijkt naar de situatie in Mali. Want hoe anders wordt het als je spreekt over de essentie: voedsel, schoon water, een dak boven je hoofd, scholing.

Tekst en foto's:
Bas Jongerius

Wie in Mali rondloopt ontmoet dagelijks de stralende glimlach van duizenden kinderen. Die lach is welgemeend, maar ook broodnodig. Het grootste deel van de Malinezen leeft onder het bestaansminimum. Daarom kunnen veel ouders hun kinderen geen verzorging bieden, en gaan die kinderen de straat op. Om te zien of er iemand is die wat geld of een restje eten in het plastic bekertje wil doen waar veel van de kinderen mee rondlopen. "Ons programma omvat eigenlijk het hele land", zegt Zakari, chief child protection van Unicef, "want eigenlijk is iedereen arm in Mali. Meer dan vijftig procent van de inwoners van Mali is onder de achttien jaar. En Unicef definieert een kind als een persoon van onder de achttien. Zo bekeken zijn er wel zeven miljoen kinderen die tot onze doelgroep behoren. Maar binnen dat geheel richten we ons dan maar op de meest

kwetsbare groepen." Maar ook dat zijn er veel. Kinderarbeid is zo'n beetje algemeen, er zijn ontelbare straatkinderen, weeskinderen, er is een hoog percentage kindersterfte, ziektes als polio, aids, er zijn kindhuwelijken, seksuele uitbuiting, genitale mutilatie. De rij lijkt eindeloos, maar misschien is het daarom het beste bij de basis te beginnen.

Een stuk zeep

Want soms begint hulpverlening gewoon met een stuk zeep. "Je me lave, je m'habille" is de les die de kinderen in het dorpje Dougouba vandaag leren. De leraar wijst de woorden aan op het bord: 's ochtends was ik me en dan kleed ik me aan. "Belangrijk tegen cholera, dysenterie en diarree", verklaart Madame Koura van het Unicef-kantoor in de Segou-regio. "We leren de kinderen om hun handen met zeep te wassen. Een eenvoudig middel tegen dit soort ziektes, die bijdragen aan het hoge percentage

kindersterfte in Mali. Het mooie is dat de kinderen dit principe ook meenemen naar huis, zodat men daar ook gewend raakt aan hygiënische maatregelen." De school in Dougouba is een van de vele projecten van Unicef in Mali. Negen jaar gele-

Zakari: "Ons programma omvat het hele land, want eigenlijk is iedereen arm in Mali"

den bouwden ze een school en een waterinstallatie en zorgden voor al het materiaal dat nodig is. Daarvoor was er eenvoudigweg geen school in het dorp. "Nu zijn onze kinderen veilig", zegt een van de moeders, "zodat wij ook tijd hebben om ons te ontwikkelen!" De moeders beheren nu een groentetuin aan de rand van het dorp. De groente die ze verbouwen verkopen ze op de markt, en met de opbrengst kopen ze materiaal voor de school. "Bovendien", zegt een van de moeders, "we hebben nu ook de kans om te leren lezen en schrijven. Nu kan de koopman op de markt me niet meer voor de gek houden met zijn prijzen." Unicef eiste dat er gelijkheid was in het dorp, zo vertelt het dorpshoofd. "Daardoor gaan nu ook de meisjes allemaal naar school. Eigenlijk helpt iedereen mee aan onze toe-



komst. We willen allemaal dat de kinderen slagen, zodat ze kunnen investeren in ons dorp. De kinderen zijn het fruit van onze gemeenschap."

Helaas krijgen niet alle kinderen in Mali dezelfde kansen. De ontelbare zwerfkinderen in het land zijn daar het bewijs van. "Maar veel van die kinderen worden aangezet tot bedelen", zegt Zakari, chief child protection in Mali. "Ze zitten in Koranscholen, waar ze wel onderdak en Koranles krijgen, maar voor hun maaltijden worden ze de straat opgestuurd." Volgens hem bedelt eenderde van de kinderen in Mali, en daarin spelen de Koranscholen een twijfel-

Mali in cijfers

Het kindersterftecijfer in Mali is hoog. Onder de vijf jaar sterven gemiddeld 222 kinderen per 1000. Zo'n 35 procent van de bevolking heeft geen toegang tot veilig drinkwater. Gemiddeld 31 procent van de bevolking heeft geen toegang tot sanitaire voorzieningen. Van de jongens gaat 44 procent naar de school, bij meisjes is dat percentage 33 procent. Van de kinderen in de leeftijd van 5 tot 14 jaar werkt 30 procent. In totaal 73 procent van de bevolking moet rondkomen van minder dan 1 dollar per dag.



De kinderen krijgen les op een school in Dougouba, die door Unicef is gebouwd.

achtige rol. Tegelijkertijd is de Koranschool voor veel ouders en kinderen een oplossing. Ze voldoen aan een behoefte: ze bieden kinderen een bed, gratis scholing en een veilige omgeving. Weeskinderen kunnen er terecht, maar ook veel ouders die niet meer in het levensonderhoud van een of meer van hun kinderen kunnen voorzien, leveren hun kind bij de koranschool af.

"Onze kinderen zijn allemaal wezen", zegt de marabou van de koranschool in Bandiagara. "Ik bid de hele nacht voor hun bescherming en voor eten voor hen allemaal. Hier leren ze Allah kennen." De marabou geniet in Mali status. Hij is een wijs man,

tegelijkertijd koranleeraar en traditioneel genezer. Voor veel Malinezen is hij een redder in nood, voor anderen is hij iemand die profiteert van de nood van de kinderen, door ze de straat op te sturen om voor zijn Koranschool een inkomen te verzamelen.

De kinderen, sommigen nog maar zes jaar oud, brengen het grootste deel van hun tijd door met bidden en het leren van Koranverzen. Op de grond, in of rond de koranschool, staren ze de hele dag naar houten plankjes. Daarop staan de verzen, een paar regels per plankje voor de kleintjes, volgeschreven plankjes voor de grotere kinderen. Ze studeren en bidden van

's ochtends vroeg tot 's avonds laat. Zelfs rond middernacht tref je nog groepjes leerlingen aan, als ze rond kampvuren hun verzen opdreunen.

Uiteindelijk, als de kinderen een jaar of zestien zijn, kennen ze de hele Koran uit hun hoofd.

Korandelen gevorderd. "Hij doet het in naam van Allah", zegt de marabou. "Hij heeft geen vader en moeder en is hier op zijn zevende gebracht." Als Daouda opkijkt van zijn plankje zegt hij vroom: "Ik wil graag een goede moslim wor-

Pastoor Saika Koeta: "Kinderen zijn de mensen van morgen, als we ze helpen dan kan de wereld beter worden"

Daouda Al Hadji zit al sinds zijn zevende jaar op de school. In die jaren is hij tot het zesenderdigste deel van in totaal zestig

den. Studeren vind ik fijn, want later wil ik ook marabou worden." Maar wil hij niet af en toe ook gewoon voetballen, zoals



Mariam (3e van rechts) traint in haar kapsalon meisjes om te werken als kapster.

de jongens op het plein verderop? "Nee", lacht Daouda verlegen, "dat hoeft niet voor mij. Ik wil gewoon studeren en uitrusten, dat vind ik genoeg."

Kindergevangenis

's Ochtends vroeg, als het geprevel van Koranverzen alweer in de steegjes van Bandiagara klinkt, lopen enkele kinderen met etensbakjes op het dorpsplein. Ze knikken voorzichtig van ja, op de vraag of ze van de school komen. Het vragen om een aalmoes hoort bij Mali, en misschien zijn deze kinderen nog niet het slechtste af. In ieder geval kunnen ze 's avonds terug naar een matras op de grond. Dat geldt niet voor veel andere straatkinderen in Mali. Dakloos en ontheemd komen ze makkelijk in aanraking met drugs en criminaliteit. Het zijn de kinderen waar niemand meer wat om geeft, en daar gaat het pasteur Siaka Koeta om. Hij is pastoor van de protestantse kerk van Niamakoro in een van de stadswijken in hoofdstad Bamako. Een keer in

de week bezoekt hij de kindergevangenis van de hoofdstad. Vandaag rijdt hij er op zijn motor heen, met twee zakken rijst achterop. "Er zitten daar 120 kinderen, tussen de twaalf en de zestien jaar. Het zijn vooral straatkinderen, die iets gestolen hebben of zo. Ze zitten met zijn allen in een cel, het is daar niet goed voor ze. Ze worden geslagen en krijgen allerlei ziektes, zoals malaria. Ik neem klamboes voor ze mee, brood en kleren, want ze hebben bijna niks." De gevangenis, aan de rand van de hoofdstad, bestaat uit een binnenplaats met wat gebouwen eromheen. Een kliniek, wat kantoortjes, en dan de twee cellen waar de kinderen zitten. In de enige cel die we mogen zien – maar niet fotograferen van de directeur – zitten de kleintjes. In een ruimte met 22 bedden zitten en staan 31 jongens. De cel heeft een ijzeren deur en slechts een kozijn met tralies ervoor, waarachter de jongens zich verdringen om het bezoek te bekijken. Ze dragen versleten shirts en heb-

ben bijna allemaal dezelfde uitdrukkingloze blik in hun ogen. Een jongen lacht voorzichtig. Hij heet Siaka Samake en is vijftien jaar. Waarom hij hier zit? "Ik had een telefoon gestolen. Die wilde ik verkopen voor geld om eten te kopen." Siaka moet nu in de gevangenis blijven tot zijn achttiende, vertelt de pastoor. "Dan moet hij voor de rechter ver-

schijnen. Als er iemand is die hem opneemt, mag hij weg, bijvoorbeeld als ouders of familie voor hem willen zorgen." Omdat dit vaak niet het geval is, heeft pastoor Koeta een revalidatiecentrum geopend. "Ze kunnen bij mij komen, want ik wil ze een beter leven geven. Het centrum is expres ver buiten de stad, zodat ze niet zo

Mali en hulpverlening

Mali is als een van de armste landen in de wereld sterk afhankelijk van ontwikkelingssamenwerking. Met 350 miljoen dollar maakt de officiële buitenlandse hulp ruim 13 procent van het bruto binnenlands product uit. Omgerekend naar hoofd van de bevolking is dat bijna 30 dollar. Nederland levert een aanzienlijke bijdrage, het Nederlandse ontwikkelingsbudget voor Mali was 40 miljoen euro in 2005 en 46 miljoen euro in 2006. Die hulp gaat vooral naar sectoren als gezondheidszorg, onderwijs en projecten gericht op economische ontwikkeling. De Nederlandse overheid ziet Mali als een van de weinige stabiele landen in Afrika, het heeft vertrouwen dat het bestuur van de Malinese overheid zorgt voor ontwikkelingssamenwerking op een goede manier. Nederland speelt ook een leidende rol in het op elkaar afstemmen van alle internationale organisaties die met Mali samenwerken. Particuliere Nederlandse organisaties actief in Mali zijn onder andere ICCO, Cordaid, Novib, SNV en PUM.

Bron: Ministerie van Buitenlandse zaken